ON THE BORDER BETWEEN CULTURAL VALUES AND MEDICINE

Author 1: Andreescu Cristina Veronica, PhD, Lecturer, University of Medicine and Pharmacy „Carol Davila" Bucharest

Author 2: Andronache Liliana Florina, PhD, Assistant Lecturer, University of Medicine and Pharmacy „Carol Davila" Bucharest

Abstract: Iancu Feldstein (1926-2010) graduated from the Faculty of Medicine in Iasi and became a specialist in obstetrics and gynecology, working in Colţea Hospital. Not even the teaching career was foreign to him as he taught in the Sanitary Technical School of Bucharest. In the literary field, the physician had the ability to create written art in an original way that blended essays with the concrete historical and scientific data, which has led to the creation of an "authentic writer, with a refined taste of arts and an opinioned commentator endorsed with the latest findings in various fields of knowledge. Lastly, it should be emphasized that physician-writer devotion propagated in Israel Romanian cultural values, honesty and objective spirit that recalls the dramatic eras of our history".[1]
*Key words***:** culture, medicine, aesthetic values, science, art

După anii petrecuţi în "tranşeele" medicinii româneşti, în 1987 a ales calea Israelului. Chiar şi în exilul auto-impus, medicul avea să ducă dorul ţării în care s-a născut. Astfel, a publicat două cărţi *Momente* (1992) şi *Viaţa în echilibru - Dr.Mircea Bârsan şi terapeutica sa* (1997) ale căror pagini reunesc amintiri ale medicului român, constituindu-se în "confesiuni ale unui umanist modern ce aduce un fierbinte elogiu vieţii şi semenilor întru raţiune"[2]. Medicul-scriitor este şi autorul a numeroase volume de eseuri pe teme dintre cele mai diverse, toate bazate pe crediţa sa că un medic nu este un simplu terapeut al trupului ci şi al sufletului: *Destăinuiri – reflecţii* (1994), *Armonia vieţii. Cuvântul. Medicul. Muzica. Filozofia* (2001), *Un cocktail spiritual benefic vieţii. Cartea. Muzica. Pictura. Filosofia* (2004).

Pentru Iancu Feldstein, medicul desăvârşit este, în primul rând, posesorul unei culturi cât mai vaste. Pentru a lucra cu omul, aşa cum o fac medicii, trebuie să cunoşti mai întâi sufletul său, iar la acesta ajungi prin cultură în variile ei forme de expresie "cu vastul său orizont de cunoştinţe, medicul continuă să se dovedească mereu uimit de miracolul vieţii, să caute remedii pentru bolile şi viciile ce macină vieţi sau mutilează caractere. E preocupat să găsească secretul armoniei existenţei cutreierând domeniile vaste ale artei, ale muzicii şi filozofiei, ale ştiinţelor exacte. Ca şi în celelalte volume ale sale, medicul scrutează cu atenţie viaţa unor artişti de

[1] Ion Cristofor, *Un umanist: Iancu Feldstein*, în *Zodii în cumpănă*, toamna 2008, p. 8.
[2] *Ibidem.*

BDD-A25718 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:59:12 UTC)

excepţie, încercând să înţeleagă mesajul artei, dar şi al existenţei lor pământeşti."[3]

Muzica şi producătorii acesteia au reprezentat un domeniu care l-a fascinat pe medicul Feldstein. Analizând munca, viaţa şi operele unor genii ale acestui domeniu, pe cale de deducţie, medicul-eseist ajunge la convingerea că înzestrarea unor asemenea firi sensibile nu aduce cu sine şi fericirea care le este dată oamenilor simpli, nedotaţi cu reacţii afective deosebite. Johann Sebastian Bach a trăit mult mai profund decât oamenii timpului său, fiind un neînţeles; Wolfagang Amadeus Mozart a murit timpuriu în urma unei insuficienţe cardiace, urmare a traiului neîndestulat şi a eforturilor depuse în numele artei. Muzicianul care stârneşte admiraţia medicului român a fost Ludwig van Beethoven, atins de hipoacuzie şi, în cele din urmă, pierzându-şi total auzul, marele compozitor a avut tăria să treacă peste hardicapul fizic şi să creeze artă. Măcinat de boli (sindromul Marfan, sindromul Ehlers–Danlos, sifilis şi tuberculoză) Nicolo Paganini moare în urma unei hemoragii interne înainte de a primi ultima împărtăşanie. Pentru contemporani, această moarte a fost asociată cu forţe negative, mai precis posedarea, şi îi este interzisă înmormântarea catolică în Nisa. Abia după patru ani, trupul marelui violinist avea să fie înmormântat în Parma. Robert Schumann, pianistul german, s-a dovedit prin prisma medicinei moderne a fi un schizofrenic bipolar care a sfârşit într-un azil de nebuni, deşi, în urma autopsiei realizate în timpurile noastre, s-a dovedit că suferea de meningiom.

Nici viaţa pictorilor nu a rămas nestudiată din perspectivă pluridisciplinară de către medicul-scriitor. Astfel, Edouard Manet, neînţeles de contempranii săi, avea să sfârşească în urma unei lungi suferinţe ce a dus la o amputare cauzată de ataxie locomotorie. Gangrena avea să pună punct carierei impresionistului francez. Şi Edgar Degas, întemeietorul impresionismului francez, avea să adopte o atitudine anti-semită şi va muri singur, orb şi surd. Nici cubistul Paul Cézanne nu este ocolit de depresie. Şi Vincent van Gogh s-a confruntat cu boli grave printre care psihoze, epilepsie, boli venerice şi depresii ajungând şi la glaucom. Expresionistul norvegian Edvard Munch avea să plătească tributul depresiei, de asemenea. Henri de Toulouse-Lautrec, postimpresionistul francez, avea să plătească viaţa agitată pe care a avut-o, la care s-a adăugat şi infirmitatea fizică, printr-o moarte prematură. Lui Paul Klee i-a fost refuzată obţinerea cetăţeniei elveţiene chiar dacă aceea a fost patria sa. La suferinţa psihică a nerecunoaşterii de către propria patrie se adaugă boala incurabilă ce l-a măcinat: sclerodermie.

Eseurile medicului Feldstein reuşesc să îmbine faptul istoric, explicarea unor destine prin apelul la medicina modernă dar şi amintiri despre oameni pe care medicul i-a întâlnit şi care l-au marcat existenţial: "Ca într-un jurnal al nefericirii umane, medicul-scriitor analizează cazuri cunoscute direct, avertizând cu tact asupra catastrofelor la care ne duce lipsa autocontrolului. Nu sunt singurele cazuri umane pe care doctorul Iancu Feldstein le analizează, descifrând iţele încâlcite ale destinului. Raţionalist, medicul respinge fatalismul şi predestinarea şi aderă la concepţia că adevărata fericire a omului aparţine celui de ştie să exploateze toate evenimentele în sensul voinţei sale şi în posibilitatea de a recunoaşte în întâmplările zilnice

[3] Ion Cristofor, *Eseurile doctorului Iancu Feldstein*, în *Cetatea cultura*, seria a III-a,, an IX, nr. 12 (84), decembrie 2008, Cluj-Napoca, p. 39.

BDD-A25718 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:59:12 UTC)

semnul destinului său. Veritabile lecţii despre fericire, însemnările doctorului Iancu Feldstein sunt fişe ale unui înţelept ce dă sfaturi."[4]

Dincolo de certa valoare eseistică, scrierile sale se vor şi un sfat adresat posterităţii, o cuceritoare abordare interdisciplinară a marelui fenomen care se numeşte fiinţa umană. Doar abordând părţile obscure ale sufletului umane putem ajunge să ne cunoaştem pe noi înşine şi doar înţelegând resorturile sufletului putem atinge acea stare de echilibru atât de necesară fiecăruia dintre noi. Medicul-scriitor se dovedeşte, prin scrierile sale de o profundă sensibilitate, a fi un "om înţelept ce-ţi dă sfaturi nu pentru a epata cu erudiţia, ci pentru a-ţi lumina cele mai profitabile căi ale destinului propriu. Cartea intitulată *Destine* conţine splendide meditaţii ale unui umanist modern ce caută formula secretă a fericirii într-o lume plină de nefericire, armonia într-un univers dominat de zgomot şi poluare, convins fiind că artele şi vocea raţiunii mai pot încă îmblânzi bestiile, ca odinioară Orfeu cu lira sa."[5]

În 2001 vedea lumina tiparului o altă carte a medicului Feldstein: *Armonia vieţii*. Cartea se constituie într-o "pledoarie patetică pentru adevăr şi frumos" şi aminteşte de crezul medicului potrivit căruia medicina (ca formă de tratare a bolilor fizice), literatura, muzica şi filozofia (ca mijloace de regăsire a sinelui şi de tămăduire a rănilor sufleteşti) reprezintă "cei patru piloni ai profesiunii de credinţă a unui spirit ce-şi exprimă gândurile într-o limbă românească de o mare frumuseţe"[6].

Neobosit creator de valori spirituale şi culturale, medicul-literat publică trei ani mai târziu, în 2004, un alt volum, *Un cocktail spiritual benefic vieţii*. Această carte reprezintă un periplu al amintirilor medicului prin lumea la care dânsul a avut acces: cea a evreilor din Galaţi, Iaşi şi din capitală, comunitate iubitoare de frumos artistic, fie că era vorba de artele vizuale (pictura), fie de muzică sau filosofie. Venit în contact, în perioada dintre 1930-1945, cu mari personalităţi culturale române, medicul avea să fie contaminat de bucuria descoperirii omului prin artele frumosului căci credinţa intimă a omului de o cultură care a fost Feldstein era că "zilnica frecventare a artelor e în măsură să rafineze spiritul şi să-i acorde o dimensiune mai umană."[7] De acea perioadă fericită, dinainte de război, în care cultura românească era în perioada ei de avânt, se leagă însăşi constituirea sufletului medicului ce avea, peste ani, să părăsească ţara. Confruntat, încă din anii tinereţii, cu diverse obstacole apărute atât în viaţa profesională cât şi în cea personală, medicul nu a încetat să creadă în frumosul artei ca modalitate de contrapondere la diformitatea lumii înconjurătoare, având convingerea că prin frumosul artistic omul se poate înălţa spiritual. Pentru cineva care a respirat aerul tare al oamenilor cu moralitate şi care a vrut să guste, prin propriile puteri, valorile esttice era ceva firesc să perceapă "frumuseţea şi miracolul vieţii, văzând în artă (…) remedii împotriva stresului, a bolilor epocii moderne."[8]

Medicul a continuat şi în acest volum să prezinte personalităţi ale lumii artelor. Ineditul cărţii îl reprezintă adnotările pe care medicul, şi aici se poate detecta formarea sa ştiinţifică, le-a făcut pe teme de psihanaliză mergând până la mai noile experimente ale creării unor structuri ereditare identice prin clonare. Cartea reuneşte, cu măiestrie, un amalgam de fapte istorice,

[4] *Idem*, p. 41.
[5] *Ibidem*.
[6] Ion Cristofor, *Un umanist: Iancu Feldstein*, în *Zodii în cumpănă*, toamna 2008, p. 8.
[7] *Ibidem*.
[8] *Ibidem*.

BDD-A25718 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:59:12 UTC)

ştiinţifiice şi culturale cu părerile proprii, adesea bine informate, sintetice, asupra teme ştiinţifice precum drogurile, genele şi implicaţiile morale”[9] ale unor atare salturi. Cartea reuneşte două părţi: prima închinată “moralităţii, respectului pentru fiinţa umană responsabiliăţii ca repere pentru normalitatea noastră, tonul autorului nefiind «sfătos», ci exemplificat cu «incidente» (în sensul impactului-eveniment) dintre cele mai interesante, din experienţa sa de medic.”[10] Cea de-a doua parte este dedicată prezentării unor prsonalităţi marcante ale culturii dar şi a “unor problematici actuale (relaţia vechi-actual, sentiment-expresie, crez-religie, despre genetică şi clonare etc.)”[11]. Capacitatea medicului de a depăşi aria medicinii, practicate atât în ţara de origine cât şi în cea care l-a primit, şi saltul pe care îl face în lumea vastă a culturii îl definesc ca pe un spirit plurivalent care şi-a hrănit existenţa în matca largă a valorilor estetice dar şi ştiinţifice. Această ambivalenţă nu este însă singulară, numeroşi alţi medici au reuşit să respire aerul tare al artei şi nu doar ca beneficiari ai frumosului ci şi în calitate de producători ai unor valori perene. În cazul lui Iancu Feldstein calitatea de tămăduitor al trupului a fost dublată de certa sa valoare scriitoricească. Toate aceste attribute îl recomandă pe medicul-eseist drept “fabulist în proză, povestitor plin de farmec, iubitor de muzică, arte plastice, eseist aflat într-un pasionant dialog cu sine şi cu ceilalţi.”[12] Arta ca formă de tratare a sufletului este surprinsă prin “ochiul naratorului, psihologului, moralistului care îşi pune profesia de medic în slujba observatorului atent şi receptiv” iar această perspectivă inedită l-a ajutat în conceperea unor cărţi scrise “cu înţeleaptă modestie şi profundă cunoaştere a unor zone culturale de rară elevaţie”[13].

BIBLIOGRAPHY

1. Cristofor, Ion, *Un umanist: Iancu Feldstein*, în *Zodii în cumpănă*, toamna 2008.
2. Cristofor, Ion, *Eseurile doctorului Iancu Feldstein*, în *Cetatea cultura*, seria a III-a, an IX, nr. 12 (84), decembrie 2008, Cluj-Napoca.
3. Deleanu, Iulia, *Reper de longevitate sprituală*, în *Realitatea evreiască*, nr. 262-263 (1062-1063) - 7 noiembrie - 6 decembrie 2006.
4. Mehr, Boris Marian, *Cărţile lui Iancu Feldstein. Meditaţii despre viaţă, istorie, artă şi cultură*, în *Realitatea evreiască*, nr 223 (1023) - 8-27 ianuarie 2005.
5. Boris Marian Mehr, *Filosofia şi filocalia unui medic: dr. Iancu Feldstein*, în *Realitatea evreiască*, nr. 51 (1051) - 13 aprilie - 5 mai 2006.

[9] *Ibidem.*
[10] B. Mehr, *Cărţile lui Iancu Feldstein. Meditaţii despre viaţă, istorie, artă şi cultură*, în *Realitatea evreiască*, nr. 223 (1023) - 8-27 ianuarie 2005, p. 5.
[11] *Ibidem.*
[12] Iulia Deleanu, *Reper de longevitate sprituală*, în *Realitatea evreiască*, nr. 262-263 (1062-1063) - 7 noiembrie - 6 decembrie 2006, p. 8.
[13] Boris Marian Mehr, *Filosofia şi filocalia unui medic: dr. Iancu Feldstein*, în *Realitatea evreiască*, nr. 51 (1051) - 13 aprilie - 5 mai 2006, p. 8.

BDD-A25718 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:59:12 UTC)